

MIQUEL ÀNGEL RIERA, DE QUI EDICIONS DEL SALOBRE HA PUBLICAT LA SEVA OBRA NARRATIVA

CARLES CABRERA

Fuita i martiri de Sant Andreu Milà (1973) encetà, tardanament, la trajectòria novel·listica del fins aleshores poeta Miquel Àngel Riera (Manacor, 1930-Palma, 1996), que ja havia col·lit les nostres lletres arran de la publicació de *Poemes a Nai* l'any 1965. I no resulta casual que porti a col·lació la seva lírica, perquè Riera representa, en el fons, un poeta que amara la seva pròpia narrativa d'un lirisme lortuà que només es confia a aquell que ha treballat durant anys i panys a cop de vers.

Citava suara García Lorca, però en la novel·la que també esmentava més amunt, potser hi podria haver influït l'aparició d'un llibre com *In cold blood* (1966) de Truman Capote, i sobretot s'hi detecta una eixutesa que remet al Cela de *La família de Pascual Duarte* (1942) —de fet, tots dos, reproduïxen el nom i el cognom del personatge principal al títol. L'anteroi protagonista, Andreu Milà, orfe de mare i que viu amb un pare tan escàs de paraules com pròdigament violent, culpa de tot el que li succeeix l'entorn hostil de casa seva. Andreu té dinou anys i ha penjat els hàbits, i en companyia de dos homes més, l'Eivissenc i l'Anglès, han segrestat una dona, però pateixen un accident automobílic a l'estrada. La novel·la, d'antuvi, és contada per un narrador que, com si brutalment hagués mort en el denou de l'automòbil, és substituït per Andreu, que exerceix les seves funcions narratives. En paral·lel a l'atrapada del present, Andreu anirà rememorant el seu passat. Allà on no pot arribar el protagonista, hi fan cap uns retalls de premsa que obren i clouen brillantment tota la trama. Riera sembla haver-se apoderat ací de l'axioma hobbesià segons el qual l'home és bo per natura mentre que la societat el corromp, perquè ni al seu Pedregal natal ni al convent hauria acabat el jove com ho fa entaulant amistat amb els altres dos homes, als quals coneix en un cafè del barri xinès.

Aquesta primera novel·la, per una banda, connecta en part amb *Els déus inaccessibles* (1987), perquè l'absència de la Guerra Civil com a teló de fons l'allunya de les tres novel·les que la succeïxen cronològicament. Amb tot, es pot dir que els quatre primers productes narratius constitueixen un tot on l'individu es veu col·locat en una situació límit. A *Morir quan cal* (1974), la segona, la mare del protagonista, la tia Andreua, és cosina d'Andreu Milà, i el fil continua directament a *L'endemà de mai* (1978) amb els pares del protagonista de la novel·la anterior, mentre que *Panorama amb dona* (1983), tan genèricament, explora la vida d'un personatge secundari femení, Gabriela, que havia mantingut relacions sexuals amb l'amo en Cosme, protagonista de la novel·la anterior.

En canvi, *Els déus inaccessibles* i *Illa Flaubert* (1990) es perceben molt més reflexives i poètiques que les anteriors, i val a dir que han estat aquestes dues darreres les que han assolit un millor acolliment públic amb el pas del temps (juntament amb *Fuita*). Una de les característiques més habituals de Riera com a narrador rau en el fet que, a diferència d'altres escriptors, revisava constantment els seus materials, com passa amb *Fuita*, *L'endemà de mai* o *Els déus inaccessibles*. En aquesta darrera, utilitza el vell tòpic de fer-nos creure que el manuscrit no l'ha redactat ell, sinó que l'hi lliurà un antiquari que el relega a la funció de mer transcriptor dels fets; el protagonista és qui escriu les notes que van a parar a mans del transcriptor. L'acció, com en els dos llibres tot just esmentats, s'inicia *in medias res*, això és, a mitja trama, com si entréssim en un cinema i ens trobéssim que el film ja ha començat. El protagonista, sacerdot, erudit i poeta, tota una institució per a la vila, retorna amb tren al seu poble natal. Però *Els déus inaccessibles* ja no és tant una novel·la de balanç de les de tota la vida, com si una reflexió filosòfica que s'acosta a una manera de fer que, a l'illa, segurament no llegiem de Ramon Llull ençà, que també havia situat en el paper protagonista del romancé d'*Evast e Blanquerria* un religiós i, en aquest

sentit, el fons del capella i la forma filosòfica-reflexiva del llibre de 1987 encaixen a la perfecció. L'altre personatge de la història és Alexis, un adolescent que, en restar orfe, passa a viure amb una teta, però demana al capella que li ensenyi francès cosa que desperta en el professor una atracció pel jove. Entre ells s'insinua, doncs, una relació homosexual pecaminosa que, el sacerdot llatínia, emparat en la tolerància homosexual del món antic, no sap veure, allunyat de l'esguard menyspreador i aterrat que s'hi inclinaria a sobre de l'Edat Mitjana ençà.

Illa Flaubert és el nom amb què el protagonista, d'ofici professor, llegidor de Flaubert i oidor de Wivaldi, bateja un illot, Illa Lleona, per tal com durant la compra pensà en una anècdota d'una lletra de Flaubert que li permeté d'obtenir el visticplau del propietari per convertir-lo si no en l'amo, sí en llogater vitalici d'aquesta. A l'illot, hi ha un far mig esbucal al qual se'n va a viure allunyat de tots i de tothom després d'haver perdut la seva mare i un fill i haver fracassat en el seu matrimoni. Només una persona, Beno, s'hi havia traslladat abans que ell. Mentre la mare vivia, el protagonista havia romàs reclos en un ambient reclosit que anul·la arran de la defunció d'ella. D'aleshores i fins que es casa, se'n cuida d'ell una tia seva. Quan es muda cap allà, la figura de l'antagonista pren relleu en un caporal de la Guàrdia Civil que envaeix Illa Flaubert i dispara als coloms —amb tota la significació simbòlica que això evoca— però que també fa tèmer al protagonista per la seva pròpia existència, i que estableix entre ells el·lèctric discurs de l'home d'arnes i l'home de lletres.

El protagonista fugí de la ciutat i del Port perquè renunciava de continuar pactant amb la societat que l'envolta. Terra endins represen-

**RIERA REPRESENTA, EN EL FONDS,
UN POETA QUE AMARA LA SEVA
PRÒPIA NARRATIVA D'UN LIRISME
LORQUÀ QUE NOMÉS ES CONFIA A
AQUELL QUE HA TREBALLAT DURANT
ANYS I PANYS A COP DE VERS**

ta per ell l'opressió enfront de la llibertat que suposa l'aigua que rodeja l'illot per tots costats, i s'hi instal·la després d'observar que resulta impossible l'enteneniment amb els clients toxics i barruts de les tavernes. Un paradís proustià, doncs —més que de cap altre escriptor, Riera es declarava un admirador incondicional de Proust— aquesta illa on el temps sembla detingut i on el protagonista venç la por a la mort perquè no hi ha finat ningú mai (ni tan sols Beno, el primer home que hi residí). Ací, el temps adopta una concepció diferent perquè constitueix el gran revulsiu de la novel·lística proustiana i, per això, a Illa Flaubert, les hores passen a tenir 100 minuts cadascuna. I tanmateix, al final, el pas del temps fa estralls en el personatge protagonista perquè, baldament ell senti una joventut interior, els miralls del prostibul de la ciutat reflecteix la seva imatge segons la concepció temporal de terra endins.

Les sis novel·les que ens llegà Miquel Àngel Riera es complementen amb els catorze contes de *La rara anatomia dels centaures*, més lligables amb el primer període, de fet, aparegueren quan encara no l'havia tancat, i els de *Crònica tasciva d'una decadència* (1995) enllacen més aviat amb les dues darreres. El volum es complementa amb un relat en castellà, *El espartapajaros* (1951), i un estudi preliminar solvent del seu amic, professor de Filologia Catalana de la UB, Pere Rosselló Bover, potser l'estudiós més encertat per tenir cura del projecte. Gràcies a Edicions del Salobre per haver-lo convertit en realitat.

Miquel Àngel Riera: *Obra narrativa*
Pròleg de Pere Rosselló Bover
Edicions del Salobre (Els Argonautes, 5),
1.505 pàgines, 50 €